Цэна асобнага нумеру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністрацыі: **Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.**

Цэна з перэсылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За граніцай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена адрэсу — 20 коп.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланые у рэдакцыю, панінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозвішчэ разам з фаміліей, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рукапісы аўторам не вертаюцпа назад.

Год VII. 23 лістапада 1912 г. №. 47.

Вільня, 22 лістапада.

Зачаўся сёмы год жыцьця «Нашай Нівы», як прэдстаўніцы будзічагося беларускаго адраджэньня. Многа надзеі і жаданьнеў такі асталося надзеямі і жаданьнямі, але і свядомых беларусоў ужо не паралічыш на пальцах, як 6 гадоў таму назад, яны ужо завяліся у кожным глухім кутку Беларусі.

Беларускі рух, як новая сіла і новы дар у агульна-людзкую культуру, ужо прызналі усе паступовые шырокіе кругі грамадзянства ва ўсей Расеі і заграніцай. Усе паступовые партіі у Думе унясьлі у свае праграмы—прызнаць за беларусамі права на родную мову у цэркві, касьцелі, школі, судзе.

Як толькі жыцьцё усей Расеі прабудзіцца і павеець другім ветрам, то нашы жаданьня выпаўняцца абы толькі мы самі так шанавалі і любілі усё сваё роднае беларускае, як у евангелі сказана. „Хто многа ўзлюбіў, таму многа і дасцца». Беларусь шырока раскінулася і жывуць у ей мільёны нашаго народу, але народ хоць маець свой гаспадарскі здаровы бацькоўскі розум, але зразумець шырокіе размахі агульнаго краёваго звароту жыцьця яму цяжка, трэба яму для кірунку сваей долі мець больш сваей інтэлігенціі; сваіх камандзероў, сваіх пакутнікоў. А такіх эдукаваных людзей беларусы маюць менш, за которую другую націю у Расеі. Велікарусы маюць багатую духам знаньнем і любоўю да народа інтэлігенцію, у Польшчы можна знайсці цэлые тысячы людзей, каторые аддаюць усе сілы для народу, у латышоў многа мужыцкіх сыноў, кончыўшых высшые навукі садзяцца назад у вёску, на бацькаўскі загон, каб жыць разам с сваім родным народам і прынасіць свaей навукай яму карысць. У літоўцоў развіваецца такі самы рух—„к народу!“ там працуюць над адраджэньнем народу інтэлігенція, ксяндзы—літоўцы.

У нас жэ як толькі беларус падвучыцца трохі, ён усімі сілами адрэкаецца ад роднай беларускай культуры і народу і прыстаець, або да расейскай культуры, або да польскай, ды стараецца да гэтаго цягнуць і свой народ. Хоць гэтаго ужо ня можна сказаць пра ўсіх. Многа маладзежы цяпер ёсць, што стараецца вярнуцца посьле навукі у свой край, да свайго народу і лічыць гэта за першую і сьвятую павіннасць, ісці не да сільнага і багатага, а да слабога і беднага. Хоць варункі жыцьця у нашым краю не пазваляюць многім узяцца за працу.

І многіе за разные выгоды за свой спакой, як апостал Пётр, катораго, калі спыталася стража: «і ты з Ім»?—адрокся ад Хрыста, сказаўшы, „я яго ня ведаю“!

А. Ў

Чацьвёртая Гасударственная Дума.

15 наября адкрылася Гасударственная Дума. Выбары, як ведама ішлі пад моцным кірункам духавенства, так што спадзеваліся, што Дума будзе саўсім правая.

Але усе рахункі людзей, што кіравалі выбарамі разбіліся; правые пад камандай Замыслоўскаго (выбраны віленскімі мужыкамі і духоўнымі), Пурышкевіча, Хвастова, Балашова, едучы у Пецербург думалі, што яны будуць гаспадарамі Думы і хацелі выбраць свайго прэдседацеля.

Але аказалася, што дух большай часці дэпутатоў, саўсім іначэй пастроен, на іх адбілося, тое што думаець старана аб правых. Прэдседацелем Думы выбрала левая старана Радзянку (акцябрыст ад кацерынаслаўскай губ.). За Родзядку далі галасы акцябрысты, прагрэсісты, палякі, ка-дэты, трудавікі і соціал-дэмакраты, усяго разам 251 голас, правых аказалося 150 галасоў, яны іх далі проціў Радзянкі.

Калі правые і націоналісты зразумелі што іхняя сіла нічога у Думе не значыць, яны усе вышлі з залы заседаньня, так скамандавалі Замыслоўскіе і Пурышкевічы. Усе прызнаюць, што гэты выхад ня меў сэнсу і быў безтактны. Пасьля новы прэдседацель Родзянко сказаў мову. Ен сказаў, што першай і глаўнай мэтай народных прэдстаўнікоў гэта ёсць закрэпленьне конституціі (новаго законнаго парадка) і заведзеньне цьвёрдых і для ўсіх пільна патрэбных законоў, і адмена „надзвычыйных ахран“, каторые даюць ўласць адміністраціі без суда, сваей воляй караць.

Родзянка потым паехаў прэдставіцца Гасудару Імпературу, і быў там 25 мінут,

З выбароў ешчэ ня можна прарочыць пра Чацьвёртую Думу. Калі акцябрысты ня злучацца с правымі, чаго можна спадзевацца, то правые ня будуць мець у Думе ніякай вагі.

Вайна.

У гэты тыдзень на полю вайны мала чаго новаго здарылося: балгары усё стаяць перэд чаталджынскімі акопамі каторые ім закрываюць дарогу у Константынопаль і пачынаюцца перэгаворы аб згодзе, але абодвы супраціўнікі выстаўляюць свае варункі ведаючы, што на іх ня згодзяцца, а тым часам і баўгары і туркі напаўняюць сваё войска новымі сілами. Да баўгароў падвозяць новобранцоў, да туркоў мала-азіякае войска каторае дагэтуль стаяло у Сьмірні.

Дух у Турэцкім войску падняўся дзякуючы таму, што прыбылі новые сілы і што туркі у гэтым часе колькі разоў адкінулі атакі баўгароў. І можна было б спадзевацца, што туркі рынуцца на баўгароў з імпэтам з адсьвежэнымі сіламі каб ня тое, што у турецкай арміі страшэнна шырыцца халера.

Гэта пошасць, як кажуць і ёсць глаўнай прычынай, што баўгары усё стаяць на мейсцы. Апрача таго баўгарам дужа патрэбна тое войска, каторае облажыло Адрыанопаль які дагэтуль ешчэ не здаўся і трымаецца пад страшным агнём баўгарскіх гармат. А здабыць баўгарам Адрыанопаль гэтак сама важна, як туркам утрымаць яго, бо ад таго пры кім будзе Адрыанопаль залежыць, можна сказаць, панаваньне на Балканах. І туркі ня пойдуць на згоду датуль пакуль у іхніх руках Адрыанопаль

Сэрбія за гэты час здабыла тры гарадкі і яе войска знаходзіцца цяпер усяго за 15 вёрст ад Дурэццо на Адрыатычным моры.

Чорнагорцы грызуць усё ешчэ крэпасць Скутары і ніяк ня могуць здабыць яе. Цяпер чорнагорцы ужо не штурмуюць Скутары, а толькі аблажыўшы стаяць каля яе, бо спадзеваюцца, што туркі здадуцца з голаду.

З нашаго жыцьця.

Чытачы злучайцеся!

Колькі гадоў, ешчэ, таму назад нельга было гаварыць аб якой колечы практычнай працы беларусоў, бо было мала людзей сьвядомых; але цяпер, калі газэта наша пашла шырока па Беларусі, то ўжо можна, а нават і трэба нам прыступіць да практычнай працы.

За час національнаго нашаго упадку, упало усё у нас: і мова, і навука, і рэмясло, і сельская гаспадарка. На людзях, каторые адрадзіліся самі, усьвядоміліся, ляжыць цяпер абавязак працаваць шырэй, адраджаць нашу старонку.

Недапечэны муж.

— Эх, і слаўная баба у нашага Стонькі, эх слаўная... ну адным словам—чырвоная ягадка, проста дзіва, што за Паўлінка! каб ды наш Стонька удаўся у яе... во бы парачка важная была! Ды не! Дзе Стоньку дайсці да яе: дурэнь... недапечэный!

Гэтак расказываў дзед Габрусь свайму суседу з другой вёскі, аб сваіх вясковых суседзях, нідаўна ажаніўшыхся—Стоньку Грыжану і яго жонку Паўлінку.

— Ты сам, брат, падумай, пасудзі, я раскажу табе як было тут нідаўна... перад Вялікаднем; як і табе ведама, Паўлінка жыла у Піцеры у паноў кухаркай; кажуць слаўная кухарка была: умела пірагі пячы і разные прысмакі рабіць, так што, кажуць, як возьміш у губу, так і не пачуеш як ён... шусь,—кусок той,—і распусьціцца у губі.

Ну, вот, захацелася ей прыехаць, пагасьціць у нашую вёску... даўно, ведаеш, не была; як яе ні ўдзержывалі паны тые, як не угаварывалі, каб ня ехала—не паслухала, прыехала на Мясаедзе.

Увідзеў яе Стонька... улюбіўся. Што ж малец ён, праўда, прыгожы, багаты. Ну слова, па слову, сьмех ды жарты—улюбілася у яго і Паўлінка. Можэ паквапілася на багацьце, хто яе ведае. Хоць і казалі ей, што ён... таго... недапечэны трохі, — не паглядзела, згулялі вясельле. Што-ж, грашыць Богу нечэга: жывуць добра, але ўсё-ж ён дурэнь, часта па дурацку што зробіць, людзям толькі сьмех, а ей і сьмех і дакука, што муж гэткі цюха-міцюха. Ну, вот хоцьбы і перад Вялікаднем... Усякі к сьвяту хочэць што небудзь лепей прыгатаваць, паесьці пасьля даўгога посту. Стаў Стонька да жонкі прыставаць:

— „Ты зроб, ды зроб што нібудзь як у паноў рабіла ты разные прысмакі!

— „Добра, кажэ, зраблю!“ Але ты зьезьдзі у мястэчка у краму, купі там таго, сяго, ну, словам, што траба было ей купіць.. я і забыўся што... толькі помню, казала: „купі шафрану, не забудзься!“

Рад Стонька старацца. Жыва зьезьдзіў да жыда, купіў усякага, а шафран і забыўся.

— „Ну а шафран дзе?“ — Пытаецца у яго жонка: і не купіў мусі? Як-жэ я зраблю табе смачны пірог без шафрану... а прыстаець ешчэ: зроб, ды зроб... Эх ты цюха! Праўду і казалі мне, што ты недапечэный!“

— „Ну, ну, кажэ, не сярдзіся жонка: зьежджу ешчэ,—прывязу... нідалёка віць!“

І вот паехаў ешчэ. Што не падумаець, а ўсё шафран ўспамінаець, каб не забыцца, як зваць— і так усю дарогу:

„Но, но-о, кося, но, но... шафран, шафран;—пашоў, пашоў скарэй... шафран, шафран. Іш ты, скаціна, ешчэ спатыкаецца... шафран, шафран; пасьпешай, кратайся, бурка, скора крама... відзіш... шафран, шафран! Вот і прыехалі, бурка! Іш змардаваўся як шэльма Тпру-у! стой!.. купэрвас, здаецца жонка казала купіць“...

— „Эй, Бэрка! дай мне на дзесятку купэрвасу: забыўся тады купіць, а крэпка нада!

— „Жара, жара, пане Станіславе, ёсць, чаму не?“ — кажэ жыд. І даў яму на дзесятку, значыць, купэрвасу. Як відзім, братка ты мой, наш Стонька усю дарогу цьвярдзіў „шафран, шэфран“, а як пад'ехаў да крамы, дык і перэблублутаў: купіў заместа шафрану,.. купэрвасу! Ха-ха-ха, ды так і не дагадаўся і прывёз жонцы... купэрвасу... ха-ха-ха!

— „Ну, міла, пячы пірагі смачные, харошые!“

Развярнула яна паперку, ды як кінець яму пакупку, як разсердінца:

„Ах ты дурэнь, раздурэнь, ну што-ж ты купіў тут... ці-ж гэта я табе казала купіць!?..

Стаіць наш Стонька і губу расшырыў. Але-ж відзіць, Паўлінка, што дурня ня зробіш разумным, калі ужо Бог гэтага раней не зрабіў, якім радзіўся, такім памрэць. Махнула толькі рукой:

«Ладна, кажэ, спяку я табе абы які пірог; які спяку—такі і добра... нічога ты добрага ня відзеў на сьвеці, дык нечэга табе і думаць аб чым добрым“.

Залатая Паўлінка, слаўнае сэрцэ у яе: не крычала болей, як другіе бабы... другая ад злосьці, то аж ад розуму адышла б, а яна не!

Дык вот, братка ты мой, як людзі жывуць на сьвеці.

В. Пілін.

Краслаўка.

Найперш прагледзім, што у нас трэба зрабіць, а пасьля пагаворым як гэта зрабіць.

Калі едучы праз нашу старонку паглянем кругом, то убачым, што у нас бедната, цемната: вёскі паўрасталі у зямлю і парасьлі мохам, поле засорэны розным зельлем, у вёсках народ худы, бледны, цяжкі, хворы. А ўвойдзем у хату, паглянем на штодзеннае жыцьцё нашаго селяніна і мы убачым там столькі цемнаты, столькі забабоноў, што ажно страх возьме і дзіва, і жаль.

Сьвядомы, сьветлы чэлавек не павінен у гэткіх варунках сядзець злажыўшы рукі. Кожная пара рук, кожная сьвятлейшая галава у нашай вёсцы павінна працаваць, павінна ісці на ратунак цёмным, бяздольным братом сваім. Але калі мы будзем за гэту вялікую работу брацца у адзіночку, то ня здолеем: на вялікую работу, трэба і вялікіх сіл.

Вось-жэ у пэршы чарод чытачы „Нашай Нівы“, у кожнай ваколіцы павінны пазнаеміцца паміж сабой і час ад часу зьбірацца на гутаркі, як што рабіць. А каб было больш людзей да працы, трэба старацца шырыць Нашу Ніву, каб было як можна болей рук да працы.

Першу працу трэба пачаць ад залажэньня сельска гаспадарскаго кружка, бо беларусы найбольш землеробы. Залажыўшы кружок можна час ад часу людзей збіраць на супольные гутаркі, а на такіх гутарках, не адзін, то другі падасць нейкую разумную думку і гэту думку супольнымі сіламі можна будзе правясьці у жыцьцё.

Есць німала у нашай старонцы вялікіх вёсак і сёл, вось на вялікіх вёсках і па сёлах трэба пазакладаць сельска гаспадарскіе кружкі. Кружок сельска-гаспадарскі павінен мець сваю хату у каторую збіраліся-б людзі на гутаркі, пачытаць «Нашу Ніву» і сельска гаспадарскую беларускую часопісь „Саху“, а такжэ іншые карысные часопісі і кніжкі.

А каб тые карысные перамены і палепшэньня, што урадзяць на сабраньнях і вычытаюць с кніжэк можна было правясьці у жыцьцё, патрэбны грошы. Грошы вёска з ўсёды молэ мець на папраўку гаспадаркі за танны працэнт і на доўгі тэрмін, калі заложыць пазычковую кассу. Пазычковым касам Гасударственны банк пазычае грошы, а упраўленьне кассы ат сябе распазычае грошы сваім членам.

Трэба у кожнай вёсцы залажыць хаўрусную краму, праз каторую-б селяне прадавалі агульна сельска гаспадарскіе прадукты: мяса, масла, яйкі, збожжэ і інш, па больших цэнах, як перакупшчыкам. І ў каторой куплялібы усе патрэбные рэчы для хаты: цукер, табаку, газу і інш., каб заработак с торгу аставаўся самім селянам, каторые-б дзялілі яго паміж «абой» у канцы году, а не аддавалі дармо у кішэнь крамнікоў.

Трэба закладаць на вёсках пажарные тavailable таварыствы, каб на прыпадак пажару кожны ведаў за што хапіцца і як трэба бараніць.

Трэба каб у кожнай вёсцы была хаўрусная абшырная лазьня, бо ад чыстаты і здароўе вядзецца.

Трэба каб кожная вёска агульным коштам пасылала аднаго хлапца у школу сельскай гаспадаркі і адну разумнейшую кабаціну на акушэрскіе курсы. Хлапец навучыўшыся гаспадаркі, жывучы пасьля у вёсцы навучыў-бы другіх гаспадарыць і дваў-бы розные рады. Кабеціна кончыўшы курсы акушэрыі (на гэтые курсы трэба адзін год навукі пры бальніцы у горадзе) памагала б кабетам пры радах і маючы малую аптэчку пад ру амі у сябе давала-б раду у наглых прыпадках.

Вось мені-болей найпільнейшые патрэбы нашай вёскі каторых мы павінны дабіцца.

Кажэм „дабіцца“ але тут папраўдзі і дабівацца німа чаго, трэба толькі найперш каб чытачы „Н. Н.“ згаварыліся с сабой, пасьля склікалі людзей ахвотных і лепшых ды пыдпісаўшы нормальную уставу кружка сельска-гаспадарскаго падалі губэрнатару зацьвердзіць. Нормальную уставу можна віпісаць з рэдакціі „Нашай Нівы“.

Чытачы „Нашай Нівы“ гэто вялікая культутная сіла нашай беларускай вёскі, вось трэба, каб гэта сіла начала працаваць.

Чытачы „Нашай Нівы“ будзіце жыцьцё кругом сябе! Шырце добрае, вечнае!

Калі нам будзе лепей?

Калі станем праглядаць карэспандэнціі „Нашай Нівы“ ад самаго яе нараджэньня і аж да апошняго нумэру, то усе яны зліваюцца у адзін зычны стогн, што нам дрэнна, што нам нешта баліць, цяжка жывецца на сьвеці.

І запраўды цяжка нам і трудна і нельга так быць далей, але як будзем аб гэтым пісаць у газэты і падаваць, не раз дужа разумные рады, каторые будуць прачытаны толькі рэдакціей і дзе якімі чытачамі, а дзелам, нічога рабіць ня будзем, ды нават часта-густа і самі будзем паступаць не паводле тых добрых радоў, то нічога ня зробім: трэба менеі слоў, але болей чыну, працы!

Дык вось што я хачу сказаць, ня тым цёмным і не пісьменным, але людзям, каторые як сьветлые аганькі зіяюць сярод цемні, чытачом і корэспандэнтам «Н. Н.» которые разумеюць палажэньне, каб узяліся да працы дзелам болей, чым славамі.

Кожны сьвядомы беларус павінен старацца жыць і рабіць сам так, як радзіць каб жылі і рабілі другіе. А першая і найбольшая патрэба нашаго адраджэньня гэта цьверозасць, працавітасць і асьвета.

Страшэнная хвароба, каторая разьедае душу і цела нашаго народу—гэта пьянства. Нарэкаюць на яго усе і усе у ім грэзнуць ды ў весь народ цягнуць у пагібель. Вось людзі сьвятлейшые на вёсках павінны арганізаваць каля сябе таварыствы цьверозасці і змагацца з гэтай страшнай хваробай словам і дзелам.

Прыродны мы маем недастатак працавітасьці. Праца—гэта крыніца дабрабыту і духоўнаго здароўя, затым мы павінны цаніць працу, цаніць час і на працавітасьці ды асьвеці будаваць сабе і свайму народу лепшую бдучыну.

Аб карысьці асьветы німа што і гаварыць. Адрадзіць народ свой, гэта не значыць, што толькі дабіцца каб было у нас многа газэт, многа кніжэк, каб усюды людзі гаварылі нашай мовай; гэтага мала! Трэба каб народ наш *адрадзіўся*, гэта значыць стаў сільным душой і целам, а здабіць гэткую сілу зможэм толькі праз цьверозасьць, працу і асьвету. Адным словам менеі нарэкайма, а больш працуйма. **Б. Свой.**

Прывоз тавароў з заграніцы у 1911 г.

Глядзіце № 46 «Н. Н.».

У астатніе гады прывоз павялічыўся на адну трэціну. Найбольш павалічыўся прывоз гатовых фабрычных вырабоў. Прывоз сырых і напалавіну вырабленых тавароў падняўся больш чым на адну трэць (38%).

Прывоз харчавых прадуктоў павялічыўся на адну трэць.

Прывезена:

	на мільёноў рублеў
Тканін розных .	281
Руды, металу, жалеза і вырабоў з іх . . .	277
Харчоў і жывёлы .	138
Вырабоў ад жывёлы	81
Апал: камен. вугаль, нефть, смала .	80
Хімічэскіе прадукты	53
Лясные тавары, кошыкарскіе вырабы	41
Пепера . .	31
Вырабы з іх .	25
Адзёжа, галянтэрск. тавар . .	15
Усяго на	1.022 м. р.

З харчоў надта узрос прывоз хлябоў —прывезена на 9 міл. руб. Найбольш прывозяць жыта с Прусіі—на $5^1/_2$ міл. руб., ешчэ многа селядцоў салёных на 21 міл. руб.

Сельска-гаспадарскіх машын прывезена на 5 міл. руб.; шпагатоў для скоравязалак—на 500 тыс, руб. Бадай палавіну (47%) заграінічнаго тавару куплена у немцоў. На такое вялікае і багатае прыроднымі дарамі расударства як Расея гандэл саўсім невялікі, значыць народных багацств збіраецца за год мала. Увесь парадак нашаго жыцьця такі, што і духоўные і матэрьяльные багацтвы мала растуць а прадукціўнасць народнай працы саўсім

Ліст з вёсак у горад братам стрыечным.

Даражэнькіе браточкі, Баўтручок, Базылька, Змітручок і Язэпка! Я ня ведаю, што з вамі зрабілося? Здаецца і вы радзіліся ў вёсцы, вучыліся ў курных хатах пры лучыне, елі хлеб з мякінай і бульбу, — ўсё гэтак сама, як і я, але цяпер я нешта іншае бачу.

Вы эдукацыі малой, як і я, але вы ацёрліся каля расейцоў па версе і думаеце, як бытцым і зусім зрабіліся расейцамі; але гэта няпраўда: вы ўсё ж такі беларусы.

На Беларусі вас маткі кармілі грудзьмі сваімі, калыхалі ў люльцы, спавівалі, гукалі стройна і шчыра сваей родненькай мовай, — і вы любілі тады сваіх матак.

Вы мусі памятаеце, як усе мы былі маленькіе, усе разам гулялі, былі ешчэ у адных кашулях, бяз парток, хадзілі пасьля навальніц па лужах, пасьвілі перш гусей, пасьля авечэк, а пасьля кароў с пастырем, дзядзькам Кастусём, і гулялі кучай з усімі хлопцамі і дзеўчатамі, што былі на пасьце з усіх вёсак. Мы нават у трубу трубілі: дзядзька Кастусь не шкадаваў яе нам... Па полю і па хмызьняках мы рэзалі яленец і лазу і дзёрлі лыкі на лапці, як сабе, так і хатнім; а пад восень рэзалі дубцы, плялі кошыкі, вязалі венікі сабе і жыду, на сернікі і табаку меняючы з ім.

Пакравамі нас, памятаеце?—аддалі у школу і пачалі вучыць адразу па расейску, па складам, але мы па расейску ніводнаго слаўца ня зналі, дык і дрэнна вучыліся; ня ўмелі лібізаваць,—і за гэта нас каралі. Многа новых слоў не разумелі: «заборъ», «лукъ», «свекла», «телѣга», «здѣсь» нам былі незнаёмы. Прывыклі казаць: плот, цыбуля, бурак, калёсы, тут. Як мы плакалі тады першы год вучэньня, што ня ведалі расейскай мовы, дрэнна вучыліся. Ці-ж вы гэта ўсё забыліся?

Бадай-жэ вас, браточкі! Ціж-ж можна забыць бацькоўшчыну з ігрышчамі, хрэзьбінамі, вясельлямі, на которых стройна іграюць скрыпкі, цымбалы і дуды, стройна скачуць лявоніху і другіе розные нашы танцы, пяюць песьні, што як пачнеш слухаць іх, дык неяк аж за сэрцэ шчыпле і хочэцца плакаць з радасьці. Не, гэтаго нельга забыцца, нельга забыцца і усяго багацтва прыроды, тых птушэк, што на разные галасы пеялі, крычалі і ляскалі на ўсе балоты, на ўсе лясочкі і хмыразьнікі, хаваючыся у зялёненькіх бярозках, асінках і вольхах ды каля рэчэк у кусточках. Не, гэтаго нельга забыцца,— і мне здаецца, што вы ешчэ не зэбыліся. Вы не забыліся, як на вёсках у доўгіе вечары восеньню казалі старые нашы казкі, як пеялі песьні дзеўчаты на вячорках, загадывалі загадкі хлопцы. Памятаеце пэўне і маіх сясьцёр, каторые разам з вамі хадзілі пад жыта, рвалі васількі і чырвоные галоўкі палявога маку, плялі стройные вяночкі, клалі вам, братам сваім, на галоўкі, як царам кароны, стройна пеялі, стройна скакалі. Не, вы гэтаго хіба ешчэ не забыліся?

Вы цяпер кажэце: Беларусоў німа! Беларусы гэто мужыкі, прастата не адукаваная, а пасьля эдукацыі беларусы павінны быць расейцамі. Бадай-жэ вас, браточкі, ліха ня ведало, як вы мыляецеся! Вы мусі ня ведаеце гісторыі нашай старонкі і нашаго народу і дзеля гэтаго так кажэце:

«Беларусоў не было і німа!»—Ці ж гэта праўда? Калі вы маткі Беларусі адракліся, то лепей маўчыце, а то неяк аж сорамна мне за вас. Дзе вы такую старонку убачыце, каб сыны адрэкаліся ад сваей бацькоўшчыны, не шанавалі сваей нацыянальнай гордасьці. Німа на сьвеці такога народу такой старонкі, апрача нашай! А чаму? Таму што народ наш беларускі не мае цяпер сваей інтэлігенцыі, таму што ён у цяжкіх варунках жыцьця згубіў сваю культуру.

Пачытайце гісторыю Беларусі і вы убачыце там, што калісь Беларусь мела высокую культуру. Кнігі пачалі друкаваць Беларусы раней за Палякоў і Маскву. Усе законы літоўскаго гасударства пісаліся і друкаваліся у беларускай мове, у гэтай мове вяліся і суды і парлямэнт літоўскаго гасударства і школы і цэрквы. Быў час што жыў наш народ Беларускі шырокім жыцьцём, жыцьцём культурным!

Дармо-ж вы з мяне сьмяецёся, што я вам лісты пішу па Беларуску, і апрача расейскіх чытаю і беларускіе газэты, кнігі і журналы. Па моему, дык і сорамна вам сьмеяцца са сваей роднай мовы беларускай, самі будучы косць с косьці і кроў с крыві беларусамі. Праўда, многа цяпер ёсць такіх, што як казаў калісь каштэлян Мелешка — хоць і наша костка... аднача чужым мясам абрасла...—Але гэта дрэнна. Дрэнна, што беларусы не уважаюць сябе і сваей роднай мовы. Вы цяпер парабіліся чыноўнікамі, сьвяшчэннікамі, вучыцелямі і адчураліся свайго родняго, беларускаго, заместа таго, каб сваей эдукацией, дайсці каторай дала вам спраможнасць мазалістая рука беларуса бацькі вашаго, і беларускі-маткі вашай, ішлі паднімаць і асьвячаць роднае беларускае, вы топчыце і аплёвываеце яго.

Чаго мы хочэм? Хочэм мы каб над крыўдай панавала праўда, а не на адварот. Хочэм, каб у кожным чэлавеку шанавалі чэлавека, а не яго адзежу і кішэнь. Каб нашы браты-суседзі з усходу і захаду пашанавалі у нас чэлавека і прызналі за намі і нашай мовай людзкіе правы, каб дзеткі нашы у школах вучыліся пачаткоў у роднай мове, каб у цэрквах і касцёлах прамаўлялі да нас у тэй мове у якой гаварыла да нас матка і каб праваслаўны цэркву, а каталік касьцёл лічыў сваей роднай маткай... Вось чаго мы хочэм. Гэтаго мы маем права дабівацца і верым дабьёмся, шкада толькі, што у гэтай барацьбе, за нашы людзкіе правы не бачым вас, браточкі, поплеч нас, а супроць нас.

Выбачайце за доўгі ліст, бывайце здаровы.

Брат ваш Ілюк Чалееўскі.

малая. Гэта ешчэ лепей станець ясным калі мы параўнуем наш гандэль з гандлем Германіі, у которай народу у 3 разы менш і займаець яна зямлі як пашын 2—3 губэрніі. Нямеччына за гэты самы час прадала (вывоз) сваіх тавароў на 3,800 міл. руб., а купіла (прывоз) на 4,600 міл. руб.

А. У.

1906 — 1912

11 лістапада гэтаго году наша сямейка закончыла шэсць гадоў працы на карысць роднай старонкі. Кажу «сямейка» бо, апрача малой жменькі, усе нашы чытачы і супрацоўнікі гэта, бытцым, адна дружная, вялікая семья людзей-братоў моцна звязаных ідэяй ажывіць і адрадзіць наш многа-мільённы, гаротны народ.

Скольки разоў падумаю аб нашым беларускім руху і варунках у якіх працуюць цяперэшніе сьведамые беларусы, заўсёды прыходзіць на памяць чутая у дзіцячые гады казка у каторай, стары Міхалка рысаваў славамі хвігуру неустрашнага багатыра-асілка, што ішоў здабываць гаючую і жывучую ваду заварожанай царэўні і яе войску

Дарога была далекая і цяжкая, а супраціўные, благіе сілы страшнымі зданьнямі-марамі заступалі яму дарогу: скручываліся і сіпелі зьмеямі, дзікімі зьверамі вылі, агнэм палілі, мярцьвецамі-марамі заступалі а ён ішоў і ішоў наперад, поўны адвагі і веры...

Каму з нас, нашы ворагі не паказывалі розных страхоў? На каго з нас не сіпалі зьмеямі, не аплёвывалі ядам?

Праўда, у цяжкой гэтай дарозе, шмат каго з нашай сямьі пакінулі сілы; яны, бедные, сталіся дабычай ворагіх сіл; многа хто спужаўся і вярнуўся назад, але ўсё'ж такі з днём кожным ня меншае, а прыбывае нашай сямейкі,—сьмелых барцоў, каторые верацъ, што мы дабудзем гаючай і жывучай вады для нашай соннай бацькаўшчыны што яна ажыве, і што ўсе страхі— гэта толькі мары, каторые пераможэм сільнай душой, і што настане калісь дзень вялікай радасьці, вялікаго сьвята у нашым народзе.

Гэтак цяпер ёсць.

А шэсць гадоў таму назад толькі малая жменька, лепшых сыноў беларусі аклікнула друкаваным словам, беларускую сямью да агульнай працы на дабро роднай старонкі. Клік гэты як бачым не замёр на шырокім абшары Беларусі: адгукнуліся на яго людзі,—па вёсках, сёлах, мястэчках і гарадох,—знайшліся прыхільнікі—чытачы і супрацоўнікі-памочнікі...

Наша семья праўдзіва можэ звацца сямьёй сільных, бо і запраўды паміж нас ня можэ быць слабых, адно толькі сільные душой, каторые змогуць устаяць проці ўсіх страхоў, проці ўсіх хітрых замыслоў і лжывых праўд нашых ворагоў, што пілнуюць, каб наш народ як найдаўжэй спаў мёртвым сном.

У сёмую гадаўшчыну жадаю усей нашай сямейцы цьвёрдасьці духа у барацьбе за адраджэньне нашаго народу, у барацьбе за праўду нашу і лепшую будучыну нашаго народу і каб сямейка наша падвоілася у сёмым гаду працы.

Власт.

Рэдакція дзякуе усім хто прыслаў павіншаваньне з сёмой гадаўшчынай выдавецтва „Н. Н.“ і просіць выбачаць, што за недахватам мейсца, ня ўсе павіншаваньня друкуе.

З Беларусі і Літвы.

Мінск. Пачаліся падгатаўленьня да выбароў у гарадзкую думу. Закраталіся каля гэтай справы, само сабой найперш тые, каторые бліжэй да гарадзкога піражка паны Амброшкевічы і К°, ім на руку сёлета тое, што у выбарах гласных будуць падаваць галасы толькі тые абыватэлі, каторых меньне лежачае ацэнена на 1500 руб., заместа даўнейшай ацэнкі 1000 руб. Гэткім чынам число дробных выборшчыкоў (дэмократоў) шмат зменшыцца. Левая часць гарадзкіх выборшчыкоў маніцца злажыць свой асобны выбарны камітэт. Кажуць, што у гарадзкую думу сёлета пяройдзе колькі паважаных людзей з адвакатоў, людзей што добра абзнаёмлены з гарадзкой гаспадаркай у заграві чных сталічных гарадах. Дай-жэ Божэ!

= Прысяжны паверэны Чаўсоў хочэ каля Новаго Году пачаць ізноў выдаваць прогрэсіўную расейскую газэтку у Мінску. Астаецца толькі вітаць гэты пачны, хоць-бы дзеля таго толькі, што у Мінску, апрача чорнасоценных гезэт, занятых грызьнёй і цкаваньнем ды безграматнай лаянкай, німа ніводнай грамадзянскай газэты.

= Упраўляючаго епархіей еп. Іоана паклікаў обэр-прокурор Св. Сінода Саблер у Пецярбург, каб ён вытлумачыўся, што значаць жалабы верхаводоў мінскаго націоналізму, што еп. Іоан безталкова веў выбары у Гас. Думу, з якой прычыны дэпутатамі ад Мінска прайшлі саўсім ня тые, каторые назначыліся, хаця так сама „правые“.

= Апальные верхаводы мінскаго расейскаго націоналізму хочуць паслаць дэпутацію да нованазначэнаго епіскопа Мітрофана, просячы перэмяніць „курс палітыкі“ узяты еп. Іоанам, а прывярнуць стары, які быў за часоў нябошчыка еп. Міхаіла—гэта значыць каб архірэйская партія была па сабе, а губэрнаторская па сабе.

= У Мінску у памешчыка Ваньковіча, на Камароўскім прэдмесьці, пададзена усуд масса жалаб на чыншавікоў, каб пазьнімаць будоўлі, пакасаваць дагаворы, аб выселеньні і др.

Мікола Камароўскі.

Вёска **Хатава**, Мінск. губ. і пав. 20 кастрычніка у вёсцы Хатаве было вось якое здарэньне, У гэтай вёсцы хлопцы любяць пьянствоваць. а пасьля разбівацца і буяніць. У суботу вечэрам А, В—скі ішоў да сваей сястры, иа дарозі напалі на яго тутэйшых пяць жулікоў маючы на яго нейкую злосць і сталі біць чым папала, а каб не крычаў заткнулі горла хусткай і завязалі аборкай у канцы укінулі яго у рэку, бытцым гэта ён сам утапіўся. У гэту крывавую часіну найшоў на іх адзін чэлавек і паведаміў паліцію.Ураднік з імі справіўся хутка, звязаў рукі ланцугамі і атаслаў у вастрог.

Адвардак с. *Прудоў.*

Мястэчка **Волма**, Мінск. губ. і пав. 17 кастрычніка адзін тутэйшы селянін вёз з лесу дровы. Яго сынок, гадкоў пяці выбег с хаты на сустрэчу бацькі, каб пад'ехаць. Неяк ён, бедны, спатыкнуўся і папаў пад колы. Пакуль бацька агледіўся кола пераехало праз сына і ён бедны неўстаў з зямлі, тут і памёр.

А.

М. Івенец, Мінск. губ. 16 лістапада у ночы у вёсцы Пральнікі, Івенецкай воласці, забілі чэлавека, Сцепана Найкевіча; меў ён ужо гадоў 65—70, добры ён быў чэлавек. Хто яго забіў, ніхто ня ведае, але ураднік м. Івенца па падазрэньню арэштаваў чатырох чэлавек з вёскі Пральнікі: Матэуша Рэута, Антося Галабурду, валаснога судзьдзю Радкевіча і дзесяцідворнаго выбаршчыка Вінцука Галабурду і загнаў іх у Ракоў да прыстава, што там прыстаў зрабіў з імі, нічога не чуваць, але я думаю, што яны з Ракова пойдуць ішчэ пагасьціць у Мінск.

Багданчук.

В. Леоновічы, Мінск. губ. Слуцкаго павету. Учора вечэрам 10 кастрычніка зайшлі да мяне хлопцы з гэтай вёскі і прасілі каб я напісаў у газэту „Н. Н.“ вось што: Дзеўчаты і хлопцы нашай вёскі жывуць надта добра паміж сабой, шануюць і паважаюць адно другога, паважаюць сваіх бацькоў і матак і ва ўсём слухаюць іх. Вечэрамі калі зьбяруцца дзе на работу, ці на гуляньне, то нічога кепскаго ад іх не пачуеш: яны нікога не аббрэшуць, не асьмяюць і цікавяцца дужа газэтай і календаром «Н. Н.». Неграматные просяць, каб другіе ім чыталі што колечы, а яны слухаюць. Толькі гэтые хлопцы не маюць вока на адну дзяўчыну, кажуць, што яна ад іх вёскі якбы адрадзілася: не шануе свайго роднаго, ня слухае і не паважае сваіх бацькоў за тое, што яны просяць не чурацца свайго роднаго і шанаваць роднае, сваю мову, сваіх братоў і свае звычаі“. Я сказаў ім: «чым-жэ я магу памагчы вам? Хай вас Бог судзіць.

Лявон Лобік.

Фольв. **Андрееўка**, Радашкоўск. вол. Вілейск. пав. 4 ці 5 лістапада у гаспадара Мончуревіча малацілі збожжэ, яго сынок, гадоў 10 хлопчык паганяў кові і ужо стрымлівалі малатарню, як гэты хлопчык ускочыў на дышэль і стануў; рама стацявога кола хітаючыся і прыціскаючы да хамута на каторым ляжыць шэсьцярнёвы вал заціснула таго хлопчыка на сьмерць. Сумна глядзелі на такое здарэньне суседзі, а бацька з маткай атходзілі ад памяці і трацілі прытомнасць.

Прахожы.

Дзісенскі павет Іодзкая воласць. Есць тры манаполкі у іодзкай валасьці, давалі яны нашых селян да голасьці. Не кідаюць у нас прадвечнай моды, што аўторак хадзіць піць гарэлку у Іоды. У аўторак на кірмашы, бьюцца дзяцюкі нашы. Ходзюць піць гарэлку да жыдоўкі Сэўкі валасные судзьдзі, а так жэ бабы і дзеўкі. Хоць за гарэлку сварыцца ксёндз у касьцелі, але пьюць на йгрышчы і на вясельлі; і сьвяшчэньнік кажэ перэстаньце гарэлку піць, здароўе і гаспадарку губіць. Пьюць же: Юрка і Мацей, не жалеючы галодных сваіх дзяцей. Хоць другі с пьянства і згіне, але гарэлкі ён ня кіне. Есць на аднэй дарозе заезд-манаполька завуць: Варонка, гэта для пьяных мілая старонка, а на другой дарозе казёнка ў Замошы; тут многа прапіваюць грошы, каб гэта вучылішчы на места казёнак, не адзін быўбы сьвятлейшы дзяцёнак, каб пакінулі гарэлку, шнуры і суды-ня мелі-б мы столькі рознай бяды. На судах ліецца гарэлка як вадзіца, а да іх зачэпка вясковая шахаўніца. Каб гарэлку піць зракліся, з вёсак на хутары разышліся, тады роўнае права слабы меў-бы з дужым: не пасьвіўбы ніхто каня на чужым, кожны сеяў-бы кармавые травы, не рабіўбы другому шкоды ні патравы, толькі як прападзе шахаўніца, гарэлка, суды, жыць людзі будуць бяз гора і бяды. Хацеўбы я каб былі лепшые парадкі; як верны сын Беларусі-Маткі. Напісаў рэфарматар гэтага парадка, прозьвішчэ: ад сахі *Перэкладка.*

В. Гарбы, Жосьнянскай валасьці, Вілейскаго павету. Хачу апісаць адно пацешнае здарэньне. Вясной гэтаго году бралі у мяне капусную расаду некаторые гаспадары з вёскі Г. У гэтай расадзе папалося аднаму гаспадару адно каліва калярэпы. Калі гэта калярэпа начала расьці у іх на гародзе, то іх такі агарнуў страх, што яны ня ведалі што рабіць, расказалі яны аб гэтым усім суседзям сваім. Суседзі сабраліся, а найбольш дык баб, і давай аглядаць калярэпу, каторай у іх дагэтуль ніхто ня відзеў. Адны казалі, што гэта нейкае зьяўленьне, што вырасла с капуснай расады нейкая над зямлёй кручка, але ня кручка; другіе казалі, што гэта можэ на голад, бо ўжо як відаць надта мокрая восень і усё на полі гніець. А гаспадары гэтай хаты бедавалі і плакалі, што гэта можэ на іх сьмерць, а суседзі і суседкі разважалі ім тугу, што можэ гэта толькі на упадак скаціны, або чаго другога' ды ешчэ можэ і ня ў іх і т. д. Адна баба, з адважвейшых, захацела добра прігледзіцца што тут такое, падблізілася з дрыжачымі рукамі і вырвала гэту калярэпу і убачыўшы, што ей ад гэтага нічога не стала, узяла нож, парэзала скуру (шалупіну) у калярэпе і закаштавала які у ей смак, а на яе гледзючы і другіе бабы каштавалі, хоць ня ўсе, бо было такіх што баяліся і з далёку падыйсці. Вось, такім парадкам зласавалі бабы палавіну калярэпы, а другую палавіну прынясьлі у нашу вёску, за 6 вёрст. Тут яны паказалі калярэпу і расказалі пра сваю бяду. Тады я ім расказаў, што гэта такое насеньне агароднае, а называецца калярэпа, а ні якое тут зьяўленьне указывачас на беды. «Калі захочэце ешчэ болей выгадаваць, то я вам на другую вясну дам такой расады і вы на гэту калярэпу наглядзіцёся і паддясьцё удаволі. Тады яны ахлынулі ад страху, што мінулася у іх беда. Вось як на вёсках людзі жывуць.

А. Мінкоўскі.

---

* * *

Белым кветам адзета каліна
Ды бялей ад каліны Марына.
—„А чаго ты, як месяц, красна?“
—„Я ня ведаю“—кажэ яна.

Раз вярнулася позна Марына;
У касе яе кветка каліны.
—„А чаго ты, як месяц, ясна?“
—„Я ня ведаю“—кажэ яна.

Ды ня век расцьвітае каліна,
Не ўплетае ўжо кветак Марына.
—„А чаго ты, як месяц, сумна?“
—„Я ня ведаю“—кажэ яна.

А калі абляцела каліна
Атруцілася зельлем Марына,
І як месяц далёкі бледна
У дамавіне лежала яна.

Максім Багдановіч.

Не плач сэрцэ.

Не шумі ты, вяцер,
Непагодай дзікай;
Не плач маё сэрцэ
З нядолі вялікай.
Табе цяжка, нудна,
Што зіма настала
Непагода злая
Хмар да нас наслала;
Што скаваў нам крэпка
Вёску сівер люты,
Налажыў на жыцьце
Цяжкіе ён путы;
Што спавіты цяжкім
Сном народ убогі,
І німа тут шчасьця
І німа дарогі...
Пакуль вецер стогне,
Завіруха ў полі,
Набірайся сілы,
Сэрце як найболей;
Загартуйся крэпка,
Як найбольш шлі згоды:
І ня грозны будуць
Усе табе нягоды.
Дык-жэ не сумуйся,
Сэрцэ не журыся,
Лепш надзеяй сьветлай
Ты мне адзавіся.
Гей, засьмейся, сэрцэ,
Тэй усьмяшкай мілай,
Што душу ўзнімае,
Падкрэпле сілы,
Што зганяе хутка
Усю нуду ліхую,
Што дае надзею
І любоў сьвятую!
Эх, ня вечна-ж жальба
І ня вечны сьлёзы:
Час настане сьветлы
Скончуцца марозы!

Я. Журба.

З усіх старон.

Пецербург. 15 лістапада аткрылася чацвёртая Гас. Дума. На малебен, каторы пачаўся каля 2 гадз. дня, сабраліся дэпутаты, усе міністры і многа публікі. Каля будынку Думы гэтак сама стаяла многа людзей, найбольш работнікоў.

= У зьвязку з аткрыцьцем Думы 15 лістапада а поўдні забаставало у Пецербурзе больш 30 тысяч работнікоў. На вуліцах скрозь з большэные нарады паліцiі.

= „Пет. Ліст.“ паведамляе аб безпарадках, каторые апошнімі часамі былі у палтаўскай, чарнігоўскай, сімферопольскай, кішынёўскай, кацерынаслаўскай і іншых сэмінарыях. Каб уняць сэмінарыстоў у сэмінарыі клікалі паліцію. Прычына безпарадкоў—пратэст проці паманкі зрабіць перамены на новы лад у жыцьцю сэмінарый. Хочуць перэмяніц сэмінарыі на закрытые, кастовые школы.

= С Тыфліса, Ташкента і Коканда паведамляюць аб землетрасеньню.

= Па ўсей тэрскай епархіі (на Каўказі) апавешчэна, што сынод пастанавіў выдаць за свае грошы богослужэбные кнігі на асэтынскай мове. Трэба, каб сынод парупіўся выдаць богослужебные кнігі і на беларускай мове. Вялікі час!

= Есць праект замяніц катаргу турмамі, а высылку на пасяленьне даглядам паліцii.

= Фінлядзкі сэнат скасаваў стыпэндіі сямідзесяці чыноўнікам на падарожу у Маскву каб навучыцца расейскай мовы.

Масква. Атдалі пад ваенны суд 86 канонероў, каторые адбывалі вучэбны збор у слебадзе Паўлоўскай. Іх вінаваццяць у тым, што яны атрымаўшы сухары. заместа хлеба, не захацелі, не гледзя на загад выйсці на абед і гукалі камандзеру «хлеба нам!»

= У анатомічным тэатры пасьля лекції 300 студэнтоў устроілі сходку-пратэст проці засуду на сьмерць матросоў у Севастопалі. Прыехала паліція. Памочніка граданачальніка сустрэцілі сьвістам. Учаснікоў сходкі перапісалі.

Рыга. У Рызе нямецкіе друкарні выпісалі з нямеччыны наборшчыкоў. Наборшчыкі тые даведаўшыся на дарозі, што іх паставяць на мейсцо забаставаўшых, вярнуліся назад. Цяпер у Рызі бастуе 20 друкарэнь.

= Грамада работнікоў хацела устроіць дэмонстрацію. Паліція разганала дэмонстрантоў, колькі душ арэставала.

Адэсса. Па прыгавору ваенна-акружнога суда у Севастопалі разстрэлялі учасьнікоў бунту у чорнаморскім флоце: Воліка, Веенка, Вяліку, Гаўрылова, Долю, Поганчэнка, Лозінскаго, Трушчалова, Сорокіна і Лествінова. Прысуджэным да сьмертнай кары Жэрніцыну, Артюшэнку, Кошманову, Лісьняку і Толмачову адмірал Эбэнгардт замяніў сьмертную кару на бязсрочную каторгу.

= Супрацоўніка *«Русскаго Знамени»* і іншых правых газет, Піленку, засудзілі на год у арэстанцкіе роты за падлогі і растраты у таварыстве дробнаго крэдыту, калі ён быў там бугалтэрам.

= Рэдактора *«Одесскихъ Новостей»* Сакалоўскаго, за тэлеграму аб зьезьдзі саюзнікоў у Пецербурзе судовая палата засудзіла на тыдзень пад арешт пры паліціі.

= Па загаду с Пецербурга, каля 400 севастопальскіх матросоў, учасьнікоў бунту у флоце адаслалі на службу у Ревель і Владывасток.

Саратоў. Саратоўскі эпіскоп Аляксей забараніў духавенству выпісываць за цэркоўные грошы газеты *„Земщину“*, *„Русское Знамя“* і *„Колоколъ“*. Газэты гэтые выпісываліся па загаду еп. Гермогена.

= Саратоўскі губэрнатор цыркулярам забараніў землямерам карыстацца пры размежываньні чырвонымі флажкамі, бо чырвоны колер рэволюцінізуе селян.

Чарнігоў. Пачалі рэвізію чарнігоўскай духоўнай сэмінарыі.

Архангельск. У архангельскай турме арэштант Красільнікоў, каторы сядзеў у адзіночнай камэры, аб'іўся газай і спаліў сам сябе.

Харбін. Ваенны паезд з запаснымі салдатамі, што ужо атслужылі сваю службу, спаткаўся другім поездам. Разбіта 13 вагоноў. Забіта 11 душ. каля 50 душ паранева.

Нерчынск. У нерчынскай катарзе палітычны Алешкар галадуе 23 дзень. Ільінскій, засуджэный за паманку забіць графа Ігнатьева, галадуе 16 дзён.

Петрапаўлоўск. С камчатскаго казначэйства украдзена 261,600 руб

Томск. Томскае губэрнскае прысуства пастанавіло старацца, каб выдало правіцельство мільён трыста тысяч руб. на падмогу населеньню, каторае пацярпело ад недароду у гэтым гаду.

Баку. Закрыт хаўрус работнікоў, у каторым было больш дзевяці тысяч членоў.

Рэдактар-Выдавец
А. Уласоу.

Вучоны садовод Ю. Паўловіч аткрывае 12 лістапада (ноябра) у горадзі Вільні курсы садоводзтва і пчэлярства. Чытаць лекції будуць:

«Аб агародніцтве і садоводзтве» п. Ю. Паўловіч.

«Аб жыцьці расьлін і глебазнаустве» Вучыцель камэрчэскай школы п. З. Грыневіч.

«Аб фруктовых вінах» інжэнер п. Баршчэўскі.

«Аб біопсыхологіі расьлін» доктар п. Краінскі.

Курсы будуць да Каляд кожны дзень ад 5 гадзіны да 8-й вечэрам. Па скончэньню курсоў вучэнікам будуць выдаваць атэстаты. Аб варунках паступленьня даведацца можна у канторы Ю. Паўловіча: Вільня, Ботанічная вуліца, дом № 1.

ИЗВѢСТІЯ
бюро
по сельско-хозяйственной механикѣ
Издаеть Ученый Комитетъ Главнаго Управленія Землеустройства и Земледѣлія.
Годъ изданія IV-й.
Отдѣльные выпуски „Извѣстій“ можно получать изъ Бюро по с-х. механикѣ за 75 к. съ пересылкой. Двойные выпуски 1 р. 50 к.
Наложнымъ платежомъ не высылается.
Адресъ Бюро С.-Петербургъ, Вас. Остр., 11 линія д. 56/а.

ZIEMIA
tygodnik krajoznawczy illustrowany
Zamieszcza artykuły, illustracje, dotyczące Litwy i Białej-Rusi.
Adres redakcji i Administracji: Warszawa Al. Jerozolimskie 29—1.
Przedpłata rocznie . . . . rb. 6
Półrocznie . . . . 3 r. 50 k
Kwartalnie . . . . 1 r. 65 k
Redaktor Kazmiérz Kulwieč.

СТОЛЯРЪ
Двухнедѣльный иллюстрованный литературно художественный журналъ, посвященный столярному искусству.
Годъ изданія четвертый.
Принимается подписка на 1913 г.
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:
На годъ . . . . 5 руб.
„ полгода . . . . 2 р. 60 к.
„ 3 мѣсяца . . . . 1 р. 40 к.
Адресъ: С.-Петербургъ. Корпусная ул. 28

„СНІП“.
Виходить разъ на тиждень. Умови передплати: на рік—3 р., півроку—1 р. 75 к., три місяці—1 р. За кордон—4 р., півроку—2 р. **Річні передплатники одержить безплатний додатокъ.**
Адреса: Харків. Конторьска. 21.

„ЗАСІВ“
Ціна на рік 3 р., на пів-року 1 руб. 60 к., на 3 міс. 85 к.
Адреса: Київ, Лабораторна № 1. Редакція газеты ЗАСІВ.
Предплату приймають: Книгарня Літературно-Наукового Вістника, Київ В.-Володимирьска 28.—Харьків. Украиньска книгарьня, Рибна 25.

ПРИЙМАЭТЬ СЯ ПЕРЕДПЛАТА
на літературно - громадський украинський місячник
УКРАІНСЬКА ХАТА
Рік видання 4-й.
Напрямок журналу: національно-поступово-демократичный
Передплата на рік 4 карб. (за кордон 10 корон) півроку 2 карб., окрем. книжка 35 к. (з пересилкою 40 коп.) можна виплачувати частками по 20
Передплата приймається в головній конторі і редакці і журнала Кив, Бульварно-Кудрявьска 16. В. Галигині: Львив (Lemberg), Риноік ч. 1. Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка. **Комплекти „Украінськоі Хати“ 1909—11 продають ся в конторі журнала по 4 карбованці.**

Приймаэться передплата на 1912—13 шкільний рік
на український педагогическій журнал
„СВІЛТО“
третій рік видання.
Журнал призначаэть ся для семі і школи і виходить раз на місяць (всього 9 книжок, кожна розміромъ од 5 до 6 аркушо Передплата на рік 4 карб. на пів року 2 карб. 50 коп.
Передплата приймаэться в конторі «СВІТЛА» у Київі, В.-Володимирська 93.
Редактор-Видавець **Л. ШЕРСТЮК.**

Приймаэть ся передплата на рік **1913**
на український місячник літератури, науки й громадського життя
Літературо - Науковий Вістик
що виходить далі, книжками по 12—15 арк.
при близшій участи **В. Винниченка, М. Гехтера, М. Грушевськаго М. Эвщана. О. Кобилянськоі, М. Коцюбиньского, В. Леонтовича, Лес Украінки, О. Олеся, Л. Старицькои-Черняхівськоі, Л. Цегельського** і инш
Містить, белэтристику оригинальну й переклади—повісти, оповідання драми, поезіі, статті з украінськоі історіі, літератури, суспільноі економіі й инших областей знання; огляди літератури, науки й суспільно політичного життя: критику й библіографію.
Редакція и головна контора: Київ, В. Володимирьска 28.
Контора львівська: ул. Супіньского, ч. 17.
(Lemberg, Supinski-str. 21, Anzeiger für Litteratur und Wissenschaft)
Передплата для Росіі: на рік 8 руб ; за пів року 4 р. 50 к.
З огляду на тяжкі матеріальні обставини нинішнього украінського життя передплата на Літер.-Наук. Вістник в 1912 р. для незаможних учнів, студентів, сельских учителів иучительок, низших служащих робітників і селян знижена на 6 рублів (коли вони пдредплачують журнал просто з контори).
Кому трудно відразу, нехай присилаэ на перше число кожоого місяца по 1 р., поки збереть ся повна передплата а журнал посилатиматься зараз.
Виаавець **Л. Старицька-Черняхівська.** Редактор **О. Лисенко.**

НАЙЛЕПШЫ СПОСАБ ЗАБЕСПЕЧЫЦЬ СЯБЕ І АБАРАНІЦЦА АД БЯДЫ—ГЭТА
СТРАХОУКА ЖЫЦЦЯ
у Першым Узаемным Таварыстве Страхаваньня Жыцьця 1902 г.
Найлягчэйшые варункі.
Найменш трэба плаціць за страхоўку.
Выдаюцца пазыкі пад полісы за 6%.
Едынае чыста УЗАЕМНАЕ ТАВАРЫСТВО.
Страхавацелі атрымліваюць частку даходу і загадываюць справамі Таварыства.
Упраўленьне Літоўска-Беларускаго Округа:
Вільня, Георгіеўскі праспэктъ, 4. Тэлефонъ № 830.
ПАТРЭБНЫ РУПНЫЕ АГЕНТЫ.

Друкарня „**Артель Печатнаго Дѣла**“, Віленская 25, тэлеф. 199.